

zagrażało niebezpieczeństwo rekwizycji, a kolonistom banicja, K. L. z własną energią obronił owych pracowników ziemi.

Czynna, samodzielna natura K. Lindemana zjednała mu wielkie uznanie w szerokich ziemskich kołach i on był stale zapraszany przez ziemstwa dla badania klęski owadziej, zanim nie potworzyły się miejscowe placówki ochrony roślin, które dzisiaj gęstą siecią pokryły całą Rosję.

Skierniewice 1929.

Prof. Z. Mokrzecki.

Referaty (Bibliographie).

J. Łomnicki. Spis mrówek Lwowa i okolicy. Księga pamiątkowa 50-lecia Gimnazjum IV im. J. Długosza we Lwowie. 1928.

Krytyczny wykaz, obejmujący 40 gatunków, zestawiony na podstawie zbiorów Muzeum im. Dzieduszyckich; tem więcej zasługuje na zanotowanie, że łatwo może ująć uwagi z powodu pomieszczenia w pow. wydawnictwie. K.

J. Łomnicki. Kilka uwag o polskich gatunkach rozpucza. [Einige Bemerkungen über polnische *Liparus* Oliv.-Arten]. Rozprawy i Wiadom. z Muz. im. Dzied. (Acta Musaei Dzieduszyckiani). T. X. 1928.

Skontrolowany na nowo przegląd gatunków, przyczem *integer* J. Ł. uznaje autor za synonim *transsylvanicus* Petri; odpowiednio do powyższego skorygowano i rozszerzono klucz gatunków krajowych. K.

W. Szeliga-Mierzeyewski. Dermaptera et Orthoptera Polonica. Ibidem.

Spis dotychczas z Polski podawanych Skorków i Szarańczaków; obejmuje 88 gatunków tubylczych, 6 zawleczonych i 6 wątpliwych. K.

S. Grochowska. Wykaz Prostoskrzydłych z okolic Gostynina. [Orthoptera Saltatoria aus der Umgebung v. Gostynin]. Ibidem.

29 gatunków i 2 odmiany obejmujący spis, poprzedzony uwagami o ekologii poszczególnych form. K.

R. Kuntze. Przyczynek do znajomości fauny Halticininów (*Coleoptera*) południowo-wschodniej Polski. [Beitrag zur Kenntnis der Halticinen (*Coleoptera*) des südöstlichen Polens]. Ibidem.

Wyniki 4-letnich badań w tej podrodzynie, w czem 5 nowych dla Polski gatunków; nie pomija też autor tak ważnego a nader żmudnego

zadania faunisty, jakim jest skreślanie z list faunistycznych mylnie podawanych form. K.

R. Kuntze. O występowaniu Szarańczaka *Phaneroptera falcata* Scop. na Chomcu pod Lwowem i o rozmieszczeniu geograficznym tego gatunku. [Über das Vorkommen von *Phaneroptera falcata* Scop. (Orth. Loc.) in der Gegend von Lwów und über die geographische Verbereitung dieser Art]. Ibidem.
Stanowisko na wzgórzu pontyjskim przy Lwowie uzupełnia obraz rozmieszczenia tego „południowo-eursyberyjskiego” gatunku w Polsce. K.

M. Racięcka. O unerwieniu skrzydeł u *Rhopalocera*. [On the innervation of the wings of *Rhopalocera*]. Prace Tow. Prz. Nauk w Wilnie. Wydz. n. mat. i przyr. T. IV. Prace Zakł. Zool. Un. St. Bat. Nr. 12. (Travaux de la Soc. des Sc. et des L. de Vilno. Cl. d. Sc. math. et nat. T. IV.).
Badania przeprowadzone na gat.: *Papilio machaon*, *Pieris brassicae*, *Araschnia levana* metodami znanymi nam już z prac Prüffera (v. P. P. E. VI. 256); za materiał służyły głównie dorosłe poczwarki; szczegółowo przedstawione wyniki dotyczące przebiegu nerwów w skrzydłach oraz budowy i unerwienia narządów zmysłowych na nich. K.

T. Jaczewski. Bemerkungen über die geographische Verbreitung der Corixiden. Prace Państw. Muz. Zoolog. (Annales Mus. Zool. Pol.). T. VII.
Autor rozpatruje rozmieszczenie rodzajów tej rodziny w związku ze stopniem rozwoju filogenetycznego w poszczególnych wypadkach. K.

T. Jaczewski. *Mesoveliidae* from the State of Paraná. [Wdziarki ze stanu Parana]. Ibidem.
Dwa gatunki zebrane przez Polską Wyprawę Zoologiczną, z których jeden nowo opisany (*M. bila*), drugi prowizorycznie jako *M. multisanti* B. White oznaczony. K.

T. Jaczewski. *Hydrometridae* from the State of Paraná. [Poślizgi ze stanu Parana]. Ibidem.
Z tej rodziny również tylko dwa gatunki znalezione; jeden nowo opisany (*H. sztolcmani*). K.

J. Kremky. Remarques sur la morphologie et la distribution géographique de Lépidoptères du groupe de l'*Apamea nicticans* Bkh. [Uwagi o morfologii i rozmieszczeniu geograficznym motyli z grupy *Apamea nicticans* Bkh.] Ibidem.
Na podstawie badań aparatu kopulacyjnego ♂♂, wyróżnia autor 3 gatunki z pow. grupy w Polsce; stosownie do tego należałoby skontrolować dotychczasowe dane faunistyczne. K.

S. Tenenbaum & T. Wolski. Sprawozdanie z wycieczki zoologicznej do Meksyku. [Bericht über einen zoologischen Ausflug nach Mexico]. Ibidem.

Pierwszy z autorów zebrał obfity materiał głównie chrząszczów, który złożył w Państw. Muzeum Zoologicznem. K.

W. Niesiołowski. Motyle większe (Macrolepidoptera) okolic Zawiercia i niektórych miejscowości b. Królestwa Polskiego. [Großschmetterlinge der Umgebung von Zawiercie und einiger Localitäten ehem. Kongress-Polens]. Sprawozd. Kom. Fizjogr. P. A. U. T. LXII.

Wykaz zestawiony według rękopisu ś. p. Juljusza Isaaka, zawierający 657 gatunków; z tego 582 przypada na Zawiercie z okolicą. Zbiory Isaaka rozprószyły się, jak wiadomo, po różnych instytucjach i zbieraczach prywatnych, a zbiór zakupiony przez miasto Warszawę dla Muzeum Pedagogicznego jest prawie że nie etykietowany, nie przedstawiając wskutek tego żadnej podstawy dla naszej faunistyki. Powyższy wykaz jest więc jedynym śladem działalności ś. p. Isaaka na polu faunistyki okolic Zawiercia, bez możliwości jednak kontroli.

K.

J. Zaćwilichowski. Materiały do fauny owadów Polski: Wążki (Odonata) z okolicy Skawy. [Die Odonaten-Fauna des Skawa-Tales (süd.-west. Polen)]. Ibidem. T. LXIII.

Poczet 30 gatunków i krótka charakterystyka zoogeograficzna. Poszczególne zbiorniki wodne należałoby charakteryzować przy pomocy larw. K.

J. Zaćwilichowski. O pojawie kilku rzadkich gatunków wazek (Odonata) na stawkach dębnickich pod Krakowem. [Über das Vorkommen einiger seltener Odonaten-Arten in der Umgebung von Krakau]. Ibidem.

Jako takie podano: *Lestes viridis* Vanderl., *Agrion armatum* Charp., *Anax parthenope* Scl. i *Sympetrum fonscolombei* Sel. K.

M. Nunberg. Rozsiedlenie geograficzne *Scolytoidea*¹⁾ na ziemiach Polski. [Die geogr. Verbreitung der *Scolytoidea* in Polen]. Dwie mapy. Zwei Karten. Ibidem.

Praca powyższa jest próbą syntetycznego ujęcia obecnego stanu wiadomości o Kornikowatych Polski w oświetleniu zoogeografji. Oparł się autor na zbiorach Muzeum im. Dzieduszyckich, Muzeum Komisji Fizjograficznej i większych zbiorach prywatnych oraz własnych badaniach pro-

¹⁾ Nazwę *Scolytoidea* nadaje autor dawnej rodzinie Kornikowatych (*Ipidae*, *Scolytidae*), podnosząc ją tem samem według niektórych systematyków, zwłaszcza amerykańskich do rangi nadrodziny, podrzędu. Dzieli ją na dwie rodziny: *Ipidae* i *Platypodidae*.

wadzonych w najrozmaitszych dzielnicach Polski w ostatnich siedmiu latach. Podaje rozsiadlenie poziome i pionowe, stosunek tegoż do roślin żywielskich, stara się odtworzyć drogi wędrówek poszczególnych gatunków i ślady wpływu epoki lodowej, wyróżnia w faunie elementy geograficzne oraz grupy gatunków pospolitszych i rzadszych.

Według autora gatunek dotychczas oznaczany jako *Pityophthorus micrographus* L. jest właściwie *P. pityographus* Ratz. Prawdziwego zaś *P. micrographus* L. odkrył autor w okolicy Brjańska. Również nowym dla kraju gatunkiem jest wykazany przez autora ze Lwowa i Białowięzy *Lepersinus orni* Fuchs. — Za bardzo wątpliwą uważa autor przynależność do fauny polskiej *Hylastes linearis* Er., wykreśla zaś z fauny *Scolytus ensifer* Eichh.

Nieuwzględnienie przez autora pracy Tenenbauma: Przybytki do fauny chrząszczów polskich od r. 1913. (Rozpr. i Wiadom. z Muzeum im. Dzieduszyckich VII—VIII) spowodowało opuszczenie kilku dość ważnych stanowisk, ale ani to przeoczenie, jak i kilka mylnych cytatów — (głównie z „Wykazu“ M. Łomnickiego z r. 1913) nie umniejszają wartości pracy.

R. K.

J. Sokołowski. Fauna Owadów Prostoskrzydłych (*Orthoptera*)

Województwa Poznańskiego. Prace Komisji Matematyczno-przyrodniczej Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu. T. IV. S. B. 1928, str. 71.

Syntetyczne zestawienie obecnego stanu wiadomości o Prostoskrzydłych Wojew. Poznańskiego, oparte na 4-letnich badaniach własnych i literaturze. Po wyliczeniu gatunków w liczbie 53 z dokładnem podaniem stanowisk i licznych obserwacji biologicznych, autor porównuje faunę tego obszaru z fauną krajów sąsiednich, rozważa zagadnienie wydzielenia elementów geograficznych, zespoły ekologiczne, zjawiska zmienności, fenologję. Liczne własne obserwacje, jakoteż oryginalne interpretowanie zjawisk stawiają powyższą pracę na poziomie przewyższającym znacznie regionalne wykazy faunistyczne.

R. K.

F. Czerwiński. O wystąpieniu Omacnicy żywiczanki (*Diorryctria (Phycis) splendidella* H. Sch.) w południowej Polsce. Sylwan. XLVI. 1928.

Gatunek ten dotychczas mało znany zarówno polskiej literaturze faunistycznej, jak i entomologiczno-lasowej, bo notowany tylko z trzech stanowisk w Polsce środkowej i północnej, stwierdził autor pod Lwowem, w okolicy Dębicy i na Wyżynie Lubelskiej. Znaczenie Omacnicy żywiczanki, jako szkodnika — (Wejmutki i Sosny pospolitej) i rentowność zwalczania jej będzie można, według autora, określić dopiero po zbadaniu stosunku żerowania jej gąsienicy, do pasorzytowania równocześnie z nią występującego na tych drzewach grzyba *Peridermium strobi* Kleb.

R. K.

K. Penecke. Die Curculioniden- (Rüsselkäfer) Fauna der Bukowina. Bulet. Facultati de Stinte din Cernauti. II. 2. 1928.

Znany specjalista podaje wyniki swoich 20-letnich studiów nad fauną Ryjkowców Bukowiny, ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo bardzo ważne dla koleopterologów polskich. Po obszernym wstępie omawiającym stosunki ekologiczne i zoogeograficzne wylicza autor 562 gatunków z dokładnym podaniem rozszedlenia i ekologii. W stosunku do „Wykazu chrząszczy ziem polskich“ M. Łomnickiego z r. 1913 znajdujemy 55 gat. tamże nie wymienionych, 12 zaś podanych z odległych dzielnic — (Śląska, Pomorza i t. p.) — 13 gatunków opisanych przez autora znanych jest dotąd tylko z Bukowiny. Liczby te wykazują wartość powyższej pracy dla badań nad fauną ryjkowców Podola i Karpat wschodnich. Zwraca uwagę, że kilka gatunków południowo-wschodnich znanych u nas z Podola dotychczas na Bukowinie nie znaleziono (np. *Larinus vulpes* Ol., *Phyllobius canus* Gyll., *Brachysomus villosulus* Germ.).

W charakterystyce elementów geograficznych fauny Bukowiny trudnoby nam się zgodzić na określenie *Argoptochus quadrisignatus* Bach. jako przykładu (jednego) — form bałtycko-sarmackich. Znany tylko z Turynji, Śląska, Podola i Bukowiny gatunek nie wkracza na Niż Nadbałtycki i należy raczej do elementów południowych. R. K.

E. Schaubberger. Beitrag zur Kenntnis der paläarktischen Harpalinen, IV. Coleopterologisches Centralblatt. 3. Bd. 1928.

Wśród gatunków z pokrewieństwa *Harpalus dimidiatus* Rossi autor wyróżnił nowy gatunek *H. Roubali* na podstawie materiałów z Austrii Górnej i Dolnej, Czech, Słowacji, okolic Zaleszczyk, Rumunii, Krymu, Kaukazu, Małej Azji. — Dalej komunikuje autor, że Inż. Makólski (Warszawa) stwierdził w Polsce *H. Winkleri* Schaub. — Warszawa, Wilno — *progreddens* Schaub., prawdopodobnie występuje w całej Polsce — i zwrócił mu uwagę, że pod nazwą *H. picipennis* Duft. oznacza się dotąd dwa różne gatunki: *picipennis* Duft. i *vernalis* Duft., wśród materiałów nadesłanych przez Inż. Makólskiego są oba reprezentowane: pierwszy z Warszawy i Svodborowa(?), drugi z Warszawy, Łucka i Gocławka.

R. K.

G. Poluszyński. Corpuscules périnucléaires des cellules sexuelles males chez certains Diptères. C. R. d. séanc. d. la société de biologie T. XCVIII. (1928).

W spermatocytach I rzędu muchówek z rodzaju *Notiphila* Fall. i *Dichaeta* Meig. wyróżnia autor ciała, występujące na zewnętrznej powierzchni błony jądrowej. Ciała te, nazwane przez autora okołojądrowymi, występują zwykle w tych samych stadjach w stałej ilości, w spermatocytach I rzędu. U *Notiphila* około 120, u *Dichaeta* około 80. Ich topografia, morfologia i zachowanie się zarówno podczas barwień witalnych, jak i po konserwacji pozwalają na stanowcze wykluczenie ich tożsamości ze znanymi składnikami plazmatycznymi jak aparat Golgie'ego i mitochondrja. Opierając się na obserwacjach, dokonanych na materiale

zakonserwowanym uważa je autor za elementy pochodzenia jądrowego, a w szczególności jąderkowego. G.

G. Poluszyński. Cytologiczne badania nad gametogenezą owadów. I. Spermatoogeneza muchówek z rodziny Ephydridae (*Diptera*). Kosmos, tom 53. (1928).

Autor zajmuje się spermatoogenezą *Notiphila stagnicola* Stenh., *riparia* Mcig. i *cinerea* Fall. oraz *Dichaeta caudata* Fall. i *brevicauda* Lw. z uwzględnieniem składników plazmatycznych (aparatus Golgi'ego i mitochondrja). — Na specjalną uwagę zasługując fakt parzystego układu chromosomów w przebiegu spermatoogenezy oraz brak procesów synaptycznych, ważnych dla zagadnienia dziedziczności (moment wymiany genów); ciekawą nadto jest sprawa czynności jąderek, której zawdzięczają swe powstanie ciała okołojądrowe. G.

J. Hirschler i Z. Hirschlerowa. L'appareil de Golgi et le vacuome dans une certaine catégorie de cellules somatiques. C. R. d. séances d. la société d. biologie T. XCVIII. (1928).

W komórkach końcowej części jajnika u larwy *Phryganea grandis* L. wyróżniają autorowie trzy składniki plazmatyczne: a) vacuome w postaci ziaren barwiących się czerwienią neutralną, b) aparat Golgi'ego nie barwiący się witalnie, c) mitochondrja jako małe ziarenka, barwiące się zielenią janusową, nigdy zaś czerwienią neutralną. Na podstawie obserwacji, dokonanych na tym materiale wyróżniają autorowie dwie możliwości topograficznego ustosunkowania się aparatus Golgi'ego i vacuome'u: a) syntopja (gdy oba składniki pozostają w ścisłym topograficznym związku), b) heterotopja (gdy te składniki są od siebie oddalone). G.

J. Sawczyńska. Appareil de Golgi et vacuome dans les cellules sexuelles males de *Philodromia germanica* L. C. R. d. séances d. société d. biologie. T. XCIX. (1928).

Na podstawie badań nad aparatem Golgi'ego w spermatoocytach I. rzędu u *Philodromia germanica* L. stwierdza autorka, że substancje tworzące aparat Golgi'ego, a więc substancja obwodowa, składająca się z 2-ch części i substancja centralna zachowują się niejednakowo wobec tych samych metod konserwacji. Zachowanie się ich zależne jest od warunków konserwacji. Twierdzenie przeto, jakoby substancja obwodowa była chromofilną, a substancja centralna chromofobną uważa autorka za nieuzasadnione, gdyż jedna i ta sama substancja może raz okazać się chromofobną, drugi raz chromofilną. G.

Z. Hirschlerowa. Les composants plasmatiques des cellules génitales femelles de *Phryganea grandis* L. (*Trichoptera*). C. R. d. séances d. société d. biologie. T. XCIX.

Autorka opisuje w komórkach rozrodczych żeńskich, komórkach folikularnych i odżywczych u *Phryganea grandis* L. aparat Golgi'ego, pozostający najczęściej w ścisłym topograficznym związku z vacuome, barwiącym się czerwinią neutralną. G.

R. Kuntze. Genetische Analyse der Färbungsvariabilität des Blattkäfers *Melasoma aenea* L. Zeitschr. f. ind. Abstammungs- u. Vererbungslehre. 1928. Bd. XLVII. H. 2.

Streszczenie wyników dawniejszych badań, dotychczas po polsku tylko ogłoszonych. Autor prowadził w środowisku zunifikowanym hodowlę równoległą się rozwijających seryj Rynnicy; w ciągu badań stosował dla kontroli środowiska różniące się temperaturą i wilgotnością. Wynikiem pow. hodowli była zmniejszona ilość fenotypów barwnych: 4 zamiast 6 spotykanych w naturze a obłożonych w literaturze częściowo nazwami jako aberracje. Na tej podstawie przyjmuje autor 2 genotypy barwne: jasno-zielony i niebieski odpowiednio do najczęściej w hodowli powtarzających się fenotypów. Modyfikacja tych genotypów pod wpływem środowiska daje spotykane w naturze fenotypy. Pewne eksperymenty z powyższych wskazują na to, że typ niebieski jest dominującym. Wreszcie omawia autor znaczenie pojęć genetycznych dla systematyki i kreśli obserwacje biologiczne uzyskane w czasie hodowli. K.

J. Roubal. 1. Tres novae aberrationes coleopterorum. Acta Soc. Ent. Cechoslov. 1928, 1.2. — 2. Beitrag zur Kenntnis von *Leptura 4-fasciata* L. u. *maculata* Poda. Ent. Nachrichtenblatt, Bd. II. 3 H. 1928.

Autor uważał za stosowne nadać nowe nazwy m. i. dwu barwnym aberracjom, także u nas występującym; w pierwszej publikacji wyróżnił z gat. *Liodes carpathica* Gn. ab. *obscurissima* (Krościenko), w drugiej z gat. *Lep. 4-fasc.* L. ab. *ruthena* (Howerla). K.

R. Jeannel. Monographie des Trechinae. Morphologie comparée et distribution géographique d'un groupe de Coléoptères. (Troisième Livraison). L'Abeille, Paris, T. XXXV.

Z tego monumentalnego dzieła pragnę zwrócić uwagę tylko na te szczegóły, które wprowadzają zmiany w naszych dotychczasowych spisach pod różnemi względami; pod wzgl. systematycznym przegrupował autor gatunki rodzajowo; przybywają nam wskutek tego rodzaje: *Trechoblemus* Gn. ab., *Lasiotrechus* Gn. ab., *Duvaliopsis* Jeannel, *Duvalius* DeLar.; ubywają zaś: *Epaphius* Samouille i *Anophthalmus* Strm.; nowo opisany (1926) gatunek dla naszej fauny z Howerli w Czarnohorze: *Duvalius Roubali* Jeannel. Pod względem geograficznym nastąpiły przesunięcia faunistyczne w szeregu gatunków, dzięki czemu ubywają nam: *Trechus insolitus* Dan. (jedyne znany dotąd egzemplarz z Karpat mołdawskich), *T. ovatus* Putz. (Alpy wschodnie), *Duvalius procerus* Putz. (Karpaty Siedmiogrodzkie), *Duvaliopsis Bielzi* Seidl. (Karpaty

Siedm.). Skład dawnej naszej grupy *Anophthalmus* przedstawia się wedle monografji nast.: *Duvatiopsis pilosellus* Mill. z dwoma podgatunkami — ssp. *rybiński* Knirsch (Zaroślak) i ssp. *stobieckii* Csiki (W. Tatry, Babia Góra). Z dyluwjum naszego (Ludwinów) cytuje autor *T. montanellus* Gemm. & Har., którego pokrywę ze zbiorów Muzeum im. Dzieduszyckich sam oznaczył. — Wątpliwemi dla naszej fauny wydają się gatunki: *T. austriacus* Dej., *subnotatus* Dej., *cardioderus* Putz., *rotundipennis* Dft., *alpicola* Strm., *marginalis* Schaum; natomiast prawdopodobnie włączyć należałoby do fauny *T. splendens* Gemm. & Har.; te rzeczy rozstrzygnie kontrola dotychczasowych zbiorów naszych na podstawie monografji i dalsze poszukiwania w terenie. K.

W. Horn. Nachträge und Verbesserungen zu meiner Arbeit „Ueber den Verbleib der entomologischen Sammlungen der Welt“. Supplem. Entomologica, Nr. 17.

W niniejszym dodatku są wzmianki o nast. polskich zbiorach: Grzegorzek A. (Dipt. Sciaridae), Xiężopolski Ant. (Pal. Coleopt. i Macrolepid.), Mniszech hr. Jerzy Wandalin (Coccinellidae), Postulka (Lepidopt.), Radoszkowki Okt. (Hymenopt.); mylnie poprawione nazwisko Dziedzickiego na „Dziedurycki“ i transkrybowane nazwisko Xiężopolskiego („Ksienischopolski“). K.

J. Noskiewicz u. G. Poluszyński. Embryologische Untersuchungen an Strepsipteren I. Teil. Embryogenese der Gattung *Stylops* Kirby. Bull. Ac. Pol. Sc. e. Lettres. Cl. Mat. Nat. Ser. B. Cracovie. 1928.

Praca przynosi opis młodszych stadiów rozwojowych gatunków rodzaju *Stylops* K., na podstawie materiałów pochodzących prawie wyłącznie z okolic Lwowa. Stwierdzono, że koniecznym warunkiem normalnego rozwoju jaja tych owadów jest zapłodnienie, a jaja niezapłodnione ulegają degeneracji. Bródkowanie należy do typu całkowitego, choć posiada jeszcze pewne ślady bródkowania powierzchniowego. Wykazuje ono stale 7 faz podziałowych i prowadzi do zarodka o 124 lub 128 komórkach. W dalszym rozwoju następuje proces wyciśnięcia żółtka, którego jest tu b. niewiele, na zewnątrz zarodka, proces b. charakterystyczny dla wszystkich wachlarzoskrzydłych; wynikiem jego jest szczególnie, także dla wachlarzoskrzydłych b. charakterystyczna, inwersja blastodermy. Błona zarodkowa zawiązuje się z tych części pęcherzyka blastodermalnego, które nie przylegają do wyciśniętego żółtka, zarodek z tych części, które do żółtka przylegają. Części błony, wciągnięte do wnętrza skręcającego się zarodka, służą jako prowizoryczne zamknięcie grzbietu. Z organogenezy uwzględniono jedynie rozwój jelita i organów rozrodczych. W części ogólnej zestawiono charakterystyczne cechy rozwoju zarodkowego wachlarzoskrzydłych i zestawiono porównawczo dotychczasowe wiadomości o embryogenezie owadów żyworodnych i pasorzytnych.

N.